

Kiljuhanhi Suomessa

Nykyisin kiljuhanhia tapaa Suomessa varmimmin Oulun seudulla Perämeren rannikolla toukokuun alkupuoliskolla. Käytännössä koko Pohjolan kanta pysähtyy kevätkuun Liminganlahden ja Hailuodon seudun merenrantaniityille tankkaamaan ennen muuttomatkan viimeistä etappia kohti pesimäalueita.

Tällä hetkellä tunnetut Pohjolan kiljuhanhien pesimäpaikat sijaitsevat Ruijassa, mutta yksittäisiä pareja saattaa pesiä myös pohjoisimmassa Suomen ja Ruotsin Lapissa. Pesimään valmistautuvia kiljuhanhipareja nähdään toukokuussa säännöllisesti myös Tenojoen laaksossa.

Pohjolan kanta romahti 1900-luvun aikana tuhansista pesivistä pareista vain noin pariin kymmeneen. Suomessa pesintä varmistettiin edellisen kerran vuonna 1995. Kansainvälisten suojelutoimenpiteiden avulla Pohjolan kiljuhanhikanta on viime vuosina kääntynyt lievään kasvuun, ja kasvun jatkuessa lajin palaaminen Suomen pesimälajistoon on toiveissa.

Sata vuotta sitten kiljuhanhi oli Tunturi-Lapin yleisin pesivä hanhilaji. Kiljuhanhi ei ole erityisen vaativa pesimäympäristönsä suhteen, ja aikanaan niitä pesi käytännössä koko Tunturi-Lapin alueella. Aikoinaan kiljuhanhi oli runsaslukuinen vieras Perämeren rannikolla myös syksyisin, mutta nykyisin koko Pohjolan kiljuhanhikanta kiertää Suomen syysmuutolla pohjois- ja itäpuolelta.

Kiljuhanhi on uhanalaisuutensa takia täysin rauhoitettu laji, jonka tappamisesta on määrätty noin 6400 euron korvausvelvollisuus. Kiljuhanhen suojelua Suomessa ohjaa kansallinen suojeluohjelma, joka vahvistettiin vuonna 2009. Suojeluohjelman toteutusta ohjaa WWF Suomen ylläpitämä kiljuhanhityöryhmä, jossa ovat edustettuina keskeiset viranomaiset ja järjestöt.

Kansainvälistä yhteistyötä kiljuhanhen pelastamiseksi

Kiljuhanhi on Suomessa ja Euroopassa äärimmäisen uhanalainen. Pohjolan kiljuhanhikannan pelastamiseksi on käynnissä kansainvälinen EU:n LIFE+ -rahaston tukema hanke, jonka virallinen nimi on "Safeguarding the Lesser White-fronted Goose Fennoscandian population in key wintering and staging sites within the European flyway" (LIFE10 NAT/GR/000638).

Hankkeessa on mukana kahdeksan luonnonsuojelujärjestöä ja viranomaistahoja Kreikasta, Bulgariasta, Unkarista ja Suomesta. Hanke toimii 2011–2016, ja sitä johtaa BirdLife Kreikka. Suomesta ovat mukana WWF ja Metsähallitus. EU:n lisäksi Norjan valtio tukee hanketta rahallisesti.

Kiljuhanhen pelastamiseksi sukupuutolta tarvitaan yhtä aikaa sekä kansainvälistä yhteistyötä että toimia valtiollisella, paikallisella ja henkilökohtaisella tasolla. Kiljuhanhen suojelemiseksi tehtävä työ hyödyttää samalla monien muiden lajien ja luontotyyppien suojelua.

www.wwf.fi/lwfg
www.piskulka.net

WWF

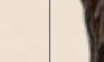
Lintulahdenkatu 10
00500 Helsinki
+358 9 7740 100
www.wwf.fi

METSÄHALLITUS

Metsähallitus Luontopalvelut

PL 8016
96101 Rovaniemi
+358 205 64 100
www.metsa.fi

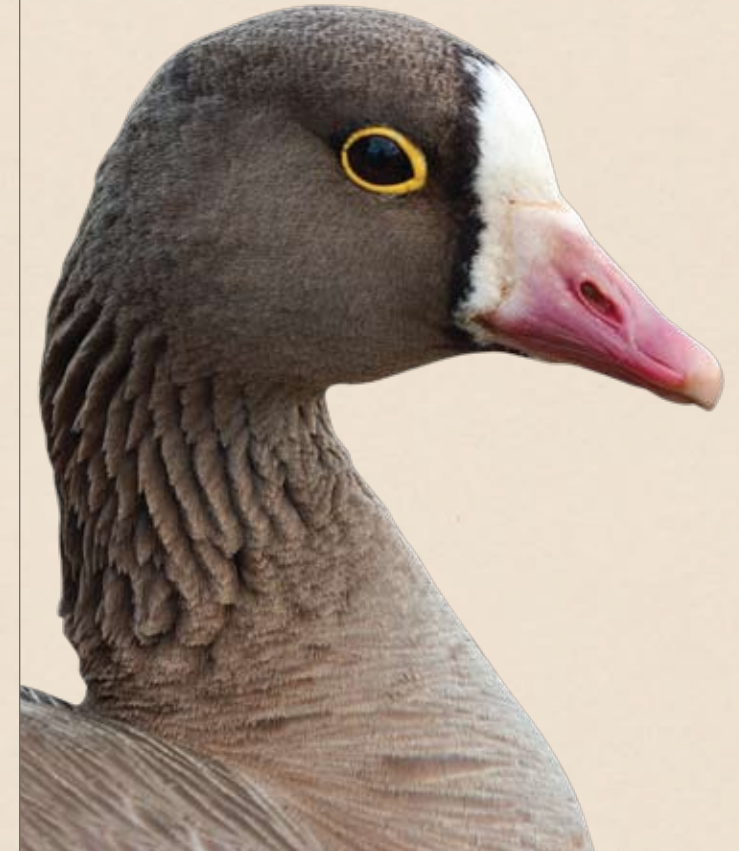
LIFE10 NAT/GR/000638

Julkaisija: BirdLife Kreikka | Tekstit: Roula Trigou & Manolia Vougioukalou/ BirdLife Kreikka
Käännös ja Suomen oloihin soveltaminen: Petteri Tolvanen/ WWF Suomi
Ujkoasu: Sandipo Olga Vlachou | Kuvitus: Vassilis Chatzirvassanis, Jari Kostet
Valokuvat: T. Aarvak/ BirdLife Norway, D. Dobrev/ BSPB, M. Ekker, I. J. Øien, M. Rikkonen, K. Papadopoulou/
Lake Kerkini Management Authority, N. Petkov/ BSPB, A. Szilagyi/ HNPJ, J. Tar/ HNPJ, M. Vougioukalou/ HOS

Kiljuhanhen suojelua

Tunturi-Lapista
Välimerelle

Kiljuhanhi

Kiljuhanhi on Euroopan uhanalaisin hanhilaji.

Se on hyvin vaikea erottaa paljon runsaslukuisemmasta tundrahanhesta. Monilla alueilla – tosin harvemmin Suomessa – kilju- ja tundrahanhet esiintyvät samoilla paikoilla ja samoissa parvissa.

Kiljuhanhen erottaa tundrahanhesta:

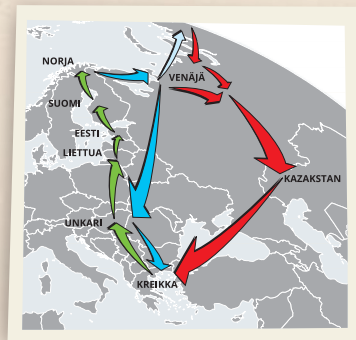
© Jari Kostef

- hieman pienempi koko
- lyhyempi ja tummemman ruskea kaula
- kulmikkaamman muotoinen ja tummemman ruskea pää
- erittäin lyhyt, tuskin tyvikorkeuttaan pidempi nokka, joka on lisäksi syvemmän vaaleanpunainen kuin tundrahanhella
- korkeammalle otsalle yltävä valkoinen otsakilpi (aikuispuvussa)
- selvä kirkkaan keltainen silmärengas

Kiljuhanhen muuttomatkat

Pohjolan kiljuhanhien syysmuutto alkaa elokuussa, kun poikueet kerääntyvät Pohjois-Norjan rannikolle.

Sieltä ne jatkavat Suomen pohjoispuolitse Vienanmeren itärannikolle Kaninin niemimaalle. Sieltä osa lähtee Euroopan muuttoreille, joka kulkee Unkarin kautta talvehtimispaikoille Pohjois-Kreikkaan. Pienempi osa suuntaa Kaninilta kaakkoon Luoteis-Kazakstaniin, jonne myös Venäjällä pesivät kiljuhanhet kokoontuvat syys-lokakuussa. Sieltä Venäjän kanta jatkaa Kaspianmeren suuntaan, mutta Pohjolan kiljuhanhet suuntaavat Mustanmeren pohjois- ja länsipuolitse Pohjois-Kreikkaan samoille paikoille kuin Euroopan muuttoreitin valinneet lajitoverinsa. Näyttää siltä, että pesinnässään onnistuneet kiljuhanhet valitsevat useimmiten Euroopan muuttoreitin, kun taas pesinnässään epäonnistuneet muuttavat syksyllä pidempää ja vaarallisempaa Keski-Aasian reittiä.

Marras-maaliskuun Pohjolan kiljuhanhet viettävät Kreikassa Kerkinijärvellä ja Evros-joen suistossa. Huhtikuussa ne levähtävät kevätkuutolla Unkarissa, ja jatkavat sieltä Liettuan kautta Viroon. Suomeen Perämeren rannikon muuttolevähdysalueelle ensimmäiset kiljuhanhet saapuvat nykyisin toukokuun alussa. Toukokuun puolivälissä ne jatkavat viimeiselle kevätlevähdysalueelle Norjan Porsanginvuonon rantaniityille.

Harvinainen ja äärimmäisen uhanalainen

Pohjolan kiljuhanhikanta romahti viimeisen sadan vuoden aikana tuhansista pesivistä pareista alle 30 pariin.

Merkittävimmät uhkatekijät kiljuhanhelle ovat:

- **Metsästy.** Liian suuri kuolleisuus metsästyksen takia on merkittävin uhka kiljuhanhelle. Vaikka kiljuhanhi on rauhoitettu lähes kaikkialla, niitä ammutaan laittomasti ja vahingossa muiden hanhilajien metsästyksen yhteydessä. Kiljuhanhi muistuttaa suuresti tundrahanhea, joka on yleinen ja laajasti metsästetty laji kiljuhanhen muuttomatkien varsilla. Joillakin, jopa suojeleuilla, kiljuhanhen talvehtimispaikoilla esiintyy myös salametsästystä. Pohjolan kiljuhanhikanta on niin pieni, että yhdenkin pesimäikäisen yksilön menetys voi olla kohtalokasta.
- **Häirintä.** Metsästy, maastoliikenne, kalastus ja monet muut ihmisen toimet voivat pakottaa kiljuhanhet siirtymään pois parhailta ruokailu- ja yöpymispaikoilta huonommille ja vähemmän turvallisille paikoille.
- **Ruokailu- ja levähdyspaikkojen hävittäminen.** Kiljuhanhi on selvästi muita hanhilajeja riippuvaisempi matalakasvisista, usein suolaisista luonnonniityistä. Niiden määrä on viimeisen sadan vuoden aikana vähentynyt dramaattisesti mm. maatalouden ja kosteikkojen kuivattamisen takia.
- **Tiedon puute.** Suojelutoimia voidaan suunnata tehokkaasti vasta kun lajista ja sen elinalueista tiedetään riittävästi. Kiljuhanhi on harvinaisuutensa takia edelleen varsin huonosti tunnettu laji. Esimerkiksi osaa Pohjolan kiljuhanhien muuton ja talvehtimisen aikaisista levähdysalueista ei edelleenkään tunneta.

Miten LIFE+ -hanke suojelee kiljuhanhea?

- **Harjoitamme** tehokasta salametsästyksen ja häirinnän valvontaa talvehtimis- ja muuttolevähdysalueilla Kreikassa ja Bulgariassa mm. valvontakameroiden ja liikkuvien valvontapartioiden avulla.

- **Kampanjoimme** salametsästystä vastaan Kreikan talvehtimisalueilla.

- **Ennallistamme** kiljuhanhien elinympäristöjä Kreikassa ja Unkarissa.

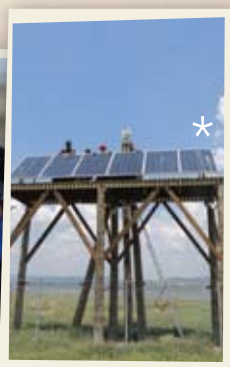
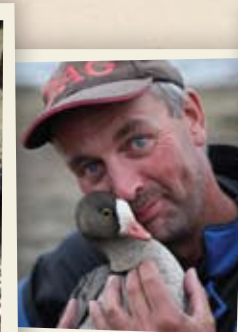
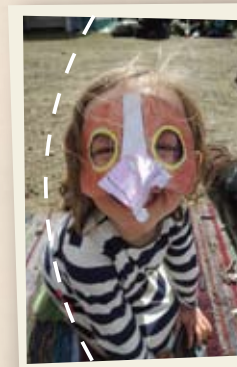
- **Laadimme** kiljuhanhelle kansalliset suojeleuohjelmat Kreikassa, Bulgariassa ja Unkarissa.

- **Valistamme, koulutamme ja osallistamme** ihmisiä mukaan kiljuhanhen suojeeluun.

- **Seuraamme** kiljuhanhikannan tilaa ja tehtyjen toimenpiteiden vaikutusta.

KILJUHANHEN suojelutyötä yli rajojen

Yksi laji - Viisi maata | Suojelutyötä 4000 km pitkän muuttomatkan varrella Tunturi-Lapista Välimerelle

NORJA

Porsanginvuono,
Valdakin rantaniityt
muuttolevähdysalue

BULGARIA

- Batova muuttolevähdysalue
- Zlatiata muuttolevähdysalue
- Pyasachnik muuttolevähdysalue

KREIKKA

- Kerkini-järvi talvehtimispaikka**
Kerkini-järven turvallisella suojelualueella kiljuhanhet viihtyvät 2-4 kuukautta vuodesta.
- Ismarida-järvi talvehtimispaikka**

- Evros-joen suisto talvehtimispaikka**
Tänne lähes kaikki Pohjolan kiljuhanhet kokoontuvat ennen kevätmuuton alkua.

SUOMI

- Liminganlahti - Hailuoto kevätlevähdysalue
- Suomen Lappi mahdolliset pesimäalueet

UNKARI

- Hortobágyyn kansallispuisto muuttolevähdysalue
Euroopan suurin luontainen aroalue

